

OPŠTINA TIVAT

**OPŠTINSKA STRATEGIJA
ZA MLADE 2017-2021**

Tivat, 2017 godine.

Ovaj dokument -predlog pripremila je Radna grupa Opštinske strategije 2017-2021 u Opštini Tivat i predstavlja rezultat rada i saradnje koji promovise društveno učešće mladih kroz partnerstva sa relevantnim institucijama koje se bave i rade sa mladima (Opštine Tivat, škola, lokalnih institucija i NVO sektora)

Predlog opštinske Strategije u opštini Tivat, urađena je sa ciljem da nađe svoju primjenu u narednim godinama, i predstavlja dokument koji sadržajno i strateški prilazi rješavanju problema i zadovoljavanja potreba mladih. Stalna konsultacija uključenih subjekata u izradi, a kasnije i u realizaciju aktivnosti, doprinijeće aktualizaciji plana u skladu sa trenutnim potrebama i redefinisanjem problema i potreba mladih.

SADRŽAJ

1 . UVOD

- 1.1. Opštinska strategija za mlade - pojam**
- 1.2. Definicija pojma mladi**

2. OPŠTINA TIVAT

- 2.1. Demografske karakteristike**
- 2.2. Anketiranje mladih**

3. OBRAZOVANJE

4. ZAPOŠLJAVANJE

5. ZDRAVLJE, PORODICA, BEZBJEDNOST

6. UČEŠĆE MLADIH

7. KULTURA

8. LJUDSKA PRAVA

9. INFORMISANOST, MOBILNOST, SLOBODNO VRIJEME

10. SPORT

11 MONITORING I EVALUACIJA

1.UVOD

1.1 POJAM – OPŠTINSKA STRATEGIJA ZA MLADE OPŠTINE TIVAT

Opštinskom strategijom za mlade (u daljem tekstu: opštinska strategija) utvrđuju se ciljevi, mjere i aktivnosti omladinske politike na opštinskom nivou, radi ostvarivanja interesa mladih. Strategiju donosi nadležni organ Opštine Sekretarijat za mlade, sport i socijalna pitanja u skladu sa Zakonom o mladima i Nacionalnom strategijom za mlade, za period od četiri godine. Nadležni organ donosi godišnji plan ostvarivanja opštinske Strategije.

Prilikom izrade opštinske Strategije vodilo se računa da sve planirane aktivnosti iz navedenih oblasti budu realne i u skladu sa planiranim vremenskim okvirima po Zakonu o mladima i Nacionalnoj strategiji.

Ovaj dokument sadrži analizu trenutne situacije (relevantnih subjekata i potreba mladih), Strateški plan za 4 godine u kojem su navedeni prepoznati problemi, ciljevi i aktivnosti za rješavanje problema, nosioci aktivnosti, vremenski rok za realizaciju i indikatori (pokazatelji) uspješnosti realizacije svih navedenih aktivnosti.

Opštinska strategija za mlade opštine Tivat je u skladu sa nekoliko važnih evropskih i svjetskih dokumenata, koji određuju strateške pravce razvoja mladih : Zakon o mladima, Nacionalna strategija za mlade 2017-2021, „Bijela knjiga“ (Evropski parlament), „Evropska povelja o učešću mladih na lokalnom i regionalnom nivou “ (Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope), „ Nacionalna politika za mlade “ , kao radni dokument i dodatak dokumentu Obrazovanje mladih ljudi :” Izjava za 21. vijek “, ”Jedanaest indikatora za razvoj nacionalne strategije i politike za omladinu“.

U okviru Nacionalne strategije za mlade, princip decentralizacije je predstavljen kao model, koji će omogućiti sprovođenje nacionalnih ciljeva, ali u skladu sa specifičnim potrebama mladih u svakoj lokalnoj zajednici. Kako bi se ciljevi sadržani u Nacionalnoj strategiji za mlade uspješno sprovodili na lokalnom nivou, neophodno je stvoriti određene preduslove, odnosno instrumente/mehanizme, koji će omogućiti sprovođenje Nacionalne strategije : izraditi opštinske strategije i akcioni plan za mlade i formirati Savjet za mlade.

2.OPŠTINA TIVAT

2.1. Demografske karakteristike

Tivat se nalazi u centralnom dijelu Bokokotorskog zaliva, na jugozapadnim padinama brda Vrmac (765m). Nasuprot se proteže tivatski zaliv koji ujedno predstavlja i najveći od četiri zaliva u Boki Kotorskoj. Ima 14 013 stanovnika.

Svojim položajem u Bokokotorskom zalivu, uvalama, sa poluostrvom Prevlaka i ostrvom Sveti Marko, luksuznom marinom za mega jahte "Porto Montenegro" i sa svojom poznatom plazom Pržno, te ostalim investicionim projektima, (Luštica development, Qatary Diar, Metropol), Tivat je upisan u turističke karte kao svjetska atraktivna turistička i nautička destinacija.

Podjela stanovništva po godinama

	CRNA GORA	TIVAT 2003	Tivat 2011
0 do 4 godina	38950	737	920
5 -9 godina	38430	837	732
10-14 godina	41371	925	823
15-19	44093	1054	924
20-24	42816	1075	847
25-29	45793	797	1116
30-34	44495	1036	1134
35-39	41879	1053	915
40-44	40496	1075	909
45-49	43089	1053	1024
50-54	43613	669	1042
55-59	41223	633	1040
60-64	34196	651	824
65-69	22121	455	512
70-74	25141	340	537
75-80	17184	223	395
80-84	10021	50	204
85-89	3739		94
90 i više	1131		31
Nepoznato	248		8

Izvor: Monstat

2.2. Anketiranje mladih *

Za potrebe izrade Opštinske strategije za mlade sprovedena je anketa, koju je popunilo 293 mladih ispitanika sa područja tivatske opštine. Anketiranje je sprovedeno radi istraživanja problema, prioriteta i potreba mladih naše opštine. Na osnovu istraživanja izvršena je analiza problema i trenutnog stanja, nakon čega je definisana petogodišnja Strategija.

Od ukupnog broja anketiranih, mladi muškog pola čine 40%, a ženskog pola 60%.

Anketirani su bili iz tri starosne grupe, i to:

91% u grupi 15-19 godina,

4% u grupi 20-24 godine i

5% u grupi 25-29 godina.

Po obilježju zanimanja i stručne spreme, najveći broj ispitanika čine srednjoškolci i studenti (91%)

Mladi opštine Tivat su se izjašnjavali za sledeće oblasti:

-informisanosti mobilnost

-zapošljavanje

-obrazovanje

-ljudska prava

-zdravstvo

-slobodno vrijeme

-učešće mladih u društvu

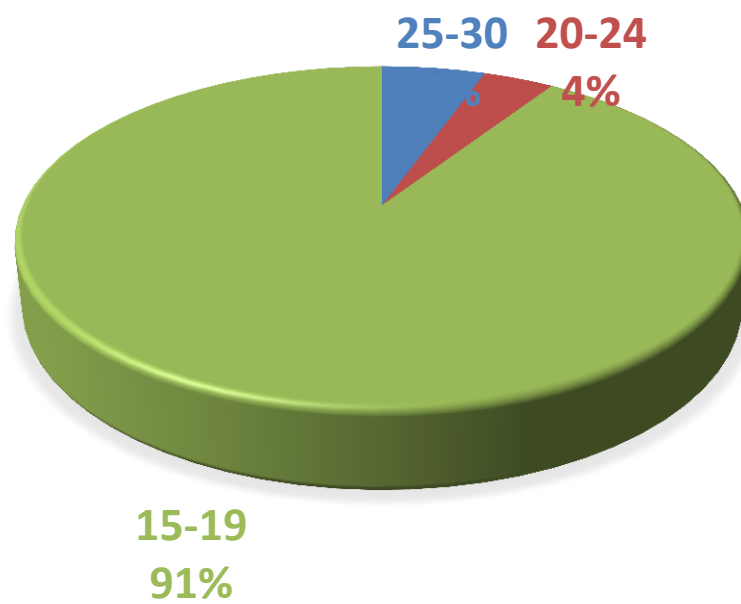
-kultura

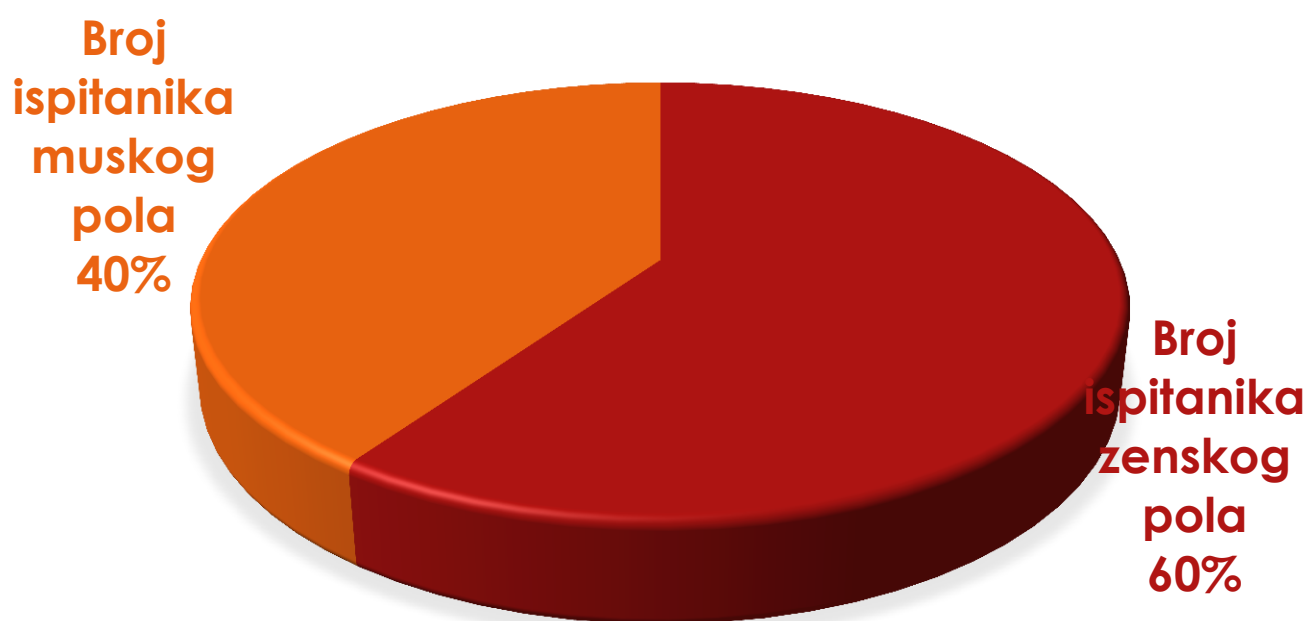
-porodica

- sport

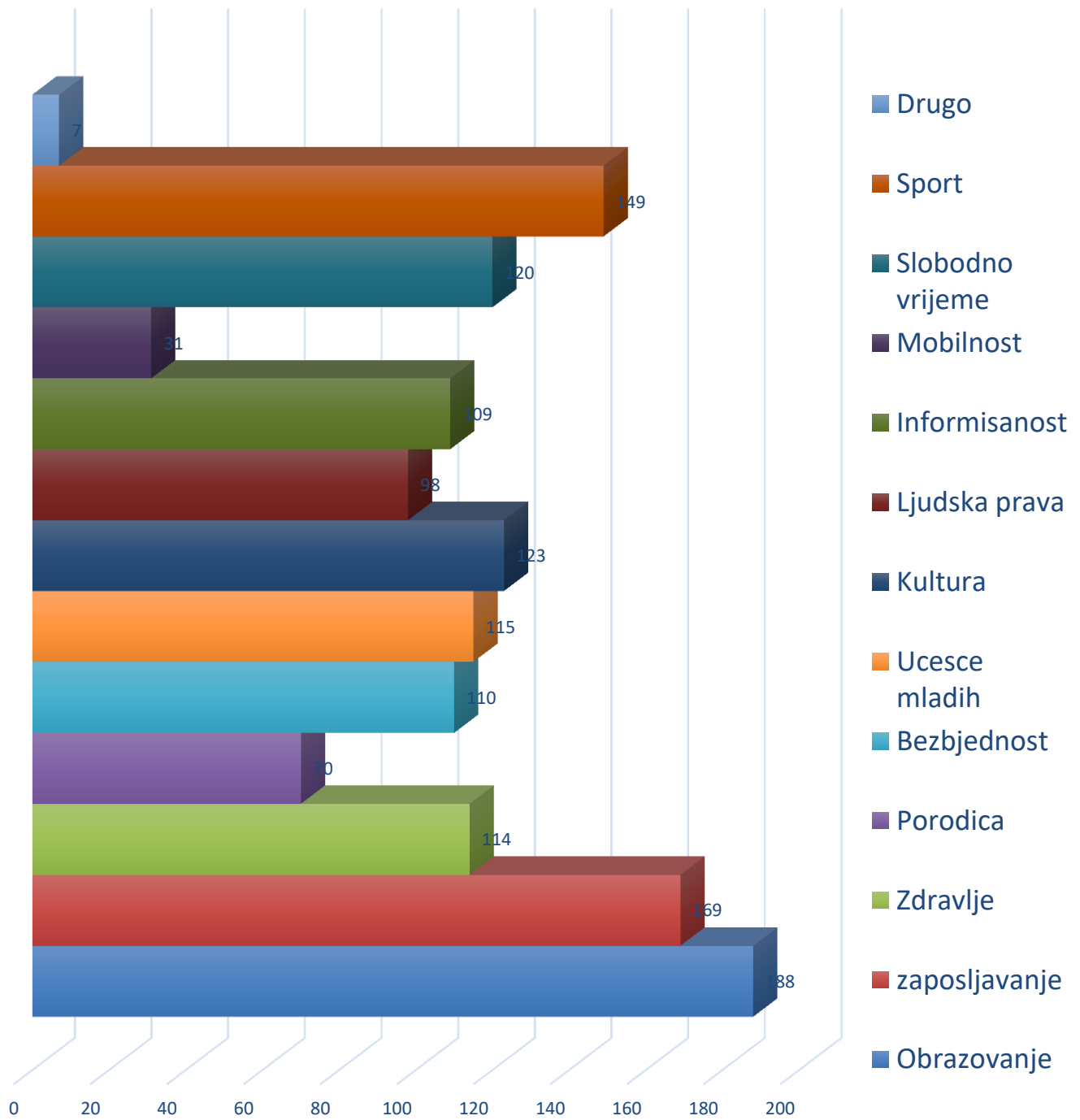
***Tim za istraživanje:** mr Zorica Đurović mr Bruna Matijević

Rezultati istraživanja potreba mladih su sastavni dio analize trenutne situacije u svakoj od oblasti opštinske strategije za mlade.

OBLASTI KOJE ĆE BITI OBUHVAĆENE PLANOM:

Srednja mješovita škola „Mladost“ – Tivat

U školskoj 2016/2017 godini upisano je 171 učenika/ca, od kojih 54 ženskog pola i 117 muškog pola. Škola ukupno broji 562 učenika/ca, od kojih je 284 ženskog pola, a 314 muškog pola koji su raspoređeni u 21 odjeljenje.

U inkluzivnom obrazovanju ima 3 učenika/ca, od kojih muškog pola 2, a ženskog pola 1.

Pored obaveznih predmeta učenici izučavaju i obavezne izborne predmete.

Pored aktivnosti u okviru procesa redovnog nastavnog obrazovanja učenici su uključeni aktivno u vannastavni rad u kojem su dodatno motivisani za svoj aktivan i kretivan rad u različitim oblastim, kao što je rad u sekcijama, njegovanje zdravih stilova života, debatne, dramske, sportske sekcije, realizuju radio emisiju „Teen cod“ i sl.

Takođe učestvuju u realizaciji različitih projekata, kako u školi tako i u okviru volonterskog rada u nevladinom sektoru.

Novinarska sekcija uspješno uređuje školski časopis „Mladost“, članovi dramske sekcije uspješno učestvuju na različitim kulturnim manifestacijama u gradu.

Muzička škola

U školskoj 2017/2018 godini upisano je ukupno 347 učenika/ca, od kojih 225 ženskog pola i 122 muškog pola. U **osnovnu školu** upisano ukupno 322 učenika/ca, od kojih je ženskog pola 206, a muškog pola 116, u **srednju školu** upisano ukupno 25 učenika/ca, od kojih je ženskog pola 19, a muškog pola 6.

U **Matičnu školu Tivat** upisano je ukupno 285 učenika/ca, od kojih je ženskog pola 186, a muškog pola 99, dok je u **područnom odjeljenju u Radovićima** upisano ukupno 25 učenika/ca, od kojih je ženskog pola 19, a muškog pola 6.

Fakultet za Mediteranske poslovne studije

Svoje nastavne planove organizuje na tri studijska progama: Menadžment i bezbjednost marina i jahti, Menadžment u carinskom, špediterskom i agencijskom poslovanju, i Menadžment u nautičkom turizmu, sportu i rekreaciji.

Ukupan broj studenata na Fakultetu u akademskoj 2016/2017 godini je 236 studenata, od čega su 113 ženskog pola, a 123 muškog pola.

Privatna škola – Knightsbridge School Montenegro – Porto Montenegro Tivat

U školskoj 2016/17 godini, KSI Montenegro je bio dom za 93 učenika od kojih su 44 muškog pola, a 49 ženskog.

U okviru osnovnoškolskog programa školu pohađa 51 učenik/ca, od kojih je 26 ženskog pola, a 25 muškog pola.

U okviru srednjoškolskog programa školu pohađa 23 učenika/ca, od kojih je 15 ženskog, a 8 muškog pola.

INKLUZIVNO OBRAZOVANJE

Jedno od osnovnih ljudskih prava je pravo na obrazovanje. Djeci, omladini i odraslim licima sa invaliditetom treba omogućiti primarno, sekundarno i tercijarno obrazovanje u jedinstvenom sistemu, bez diskriminacije. U procesu obrazovanja do najveće moguće mjere treba razviti ličnost i sposobnosti osoba sa invaliditetom.

OSI imaju pravo na inkluzivno obrazovanje i posebne uslove školovanja. Zato je jako bitno razviti posebne servise podrške pri obrazovnim ustanovama u čijem kreiranju treba da učestvuju roditelji i OSI. Posebnu pažnju treba posvetiti i edukaciji prosvjetnih radnika u školama koje pohađaju i djeca sa posebnim obrazovnim potrebama.

Vlada Crne Gore usvojila je Strategiju inkluzivnog obrazovanja u martu mjesecu 2008.godine.

Vodeće načelo strategije je kvalitetno i dostupno obrazovanje djece i omladine s posebnim obrazovnim potrebama u skladu s njihovim interesovanjima, mogućnostima i potrebama.

Komisija za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama je najvažniji segment u inkluzivnom obrazovanju.

Zakon o specijalnom obrazovanju i vaspitanju, usmjeravanje u obrazovne programe djece sa posebnim obrazovnim potrebama je vratio sa državnog na lokalni nivo, tj. u Sekretarijat nadležan za poslove prosvjete.

Zadatak Komisije je da usmjeri djecu u obrazovne programe u skladu sa njihovim stepenom ometenosti.

Donošenjem seta zakona iz oblasti vaspitanja i obrazovanja postoji pravni okvir i za inkluzivno obrazovanje:

Opšti zakonom o vaspitanju i obrazovanju (čl. 27)

Zakon o gimnaziji (čl. 10)

Zakon o osnovnoj školi (čl. 9)

Zakon o stručnom obrazovanju (čl. 9)

Zakon o predškolskom vaspitanju i obrazovanju (čl. 9)

Zakon o obrazovanju odraslih (čl. 19) i

Zakon o visokom obrazovanju

Zakonodavac je dakle, obuhvatio sva lica, djecu, mlade i odrasle, da se vaspitavaju, obrazuju i osposobljavaju za život i rad tokom cijelog života, čime im se obezbjeđuje jednak pristup vaspitanju i obrazovanju i ravnopravno učešće u društvu. Zakon utvrđuje postupak usmjeravanja. Primjenom principa decentralizacije, u nadležnosti organa lokalne uprave je imenovanje komisije za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama OSI (prvostepena komisija).

U Opštini Tivat postoji baza podataka o mladima usmjerenim u posebne obrazovne programe:

UKUPAN BROJ	BROJ OSOBA DO 30 GODINA PO POLU OBUHVAĆENIH POSTUPKOM	
49	MUŠKE	ŽENSKE
	30	19

Istraživanje potreba mladih

U pogledu osoba sa invaliditetom (OSI) ne postoji dovoljna usaglašenost termina kojima se označavaju njihove specifičnosti. Prisutni su različiti nazivi kojima se stavlja naglasak na različite aspekte problema sa kojima se susreće ova kategorija lica. Još uvijek su prisutni termini: „hendikep“ i „hendikepirane osobe“, odnosno „invalidi“ i „invalidna lica“, „invalidna djeca“. Ovakva terminologija izražava medicinski i dijagnostički pristup prema OSI.

Danas se ovi termini od strane međunarodnih organizacija OSI i Organizacije Ujedinjenih nacija (OUN) smatraju prevaziđenim i zastarjelim. Međutim, još uvijek se ovi termini mogu sresti, kako u zakonima, tako i u teoriji i praksi, a pored njih se koriste i uvredljivi termini kao

što su: „defekt“, „ometenost“, „nedovoljna osposobljenost“ i dr. Osim toga, ova lica se često kvalifikuju i kao „lica ili djeca sa posebnim potrebama“. Takav tretman OSI ne samo da čini ovu populaciju stanovništva marginalizovanom, već i neadekvatno izražava specifičnosti koje je karakterišu.

Naime, ne radi se o izdvojenim, neobičnim ili posebnim potrebama ovih lica, već samo o posebnim modalitetima zadovoljavanja univerzalnih potreba svakog čovjeka. Pri tome se pretpostavlja i neophodna je aktivna uloga države.

Pružanje jednakih mogućnosti se postiže putem tzv. „pozitivne diskriminacije“, odnosno „afirmativne akcije“ prava koja uživaju ova lica, čime oni afirmišu svoje preostale potencijale.

Neformalno obrazovanje

Neformalno obrazovanje je izvan institucionalno obrazovanje u kojem su obrazovne aktivnosti organizovane i planirane, podstiču individualno i društveno učenje i sticanje različitih veština i znanja, te razvoj stavova i vrijednosti.

U Tivtu postoji Omladinski klub koji predstavlja mjesto okupljanja mladih koji su spremni da svojim aktivnostima unaprijeđuju zajednicu u kojoj žive, osmišljavajući aktivnosti koje će upotpuniti njihovo slobodno vrijeme. Omladinski klub obezbijeduje mladima mogućnost za aktivno učešće na svim poljima od kulture, formalnog i neformalnog obrazovanja do informisanja i savjetovanja mladih, pokrivajući sve one teme koje su ključne za pravilan razvoj u adolescenciji od zdravih stilova života, bezbjednosti mladih, ljudskih prava i zapošljavanja.

Stipendiranje učenika i studenata

Odlukom o stipendiranju studenata ("Službeni list Crne Gore-opštinski propisi", br.010/12 od 30.03.2012, 003/13 od 16.01.2013, 035/15 od 15.10.2015)

uređuju se uslovi i postupak dodjele stipendija, redovnim studentima, prava i obaveze davaoca i korisnika stipendije, kao i druga pitanja od značaja za stipendiranje studenata na ustanovama za visoko i više obrazovanje. Uslovi koje studenti treba da ispunjavaju su sledeći:

1. Pravo na stipendiju imaju studenti koji su:

- prema nastavnom programu ustanove visokog obrazovanja na kojoj studiraju položili ispite iz prethodne godine studija u visini od najmanje 90% ECTS kredita (evropski sistem transfera kredita) i postigli index uspjeha najmanje 9,00;
- crnogorski državljani ili lica koja imaju status stranca sa stalnim nastanjenjem u Crnoj Gori;
- imaju prebivalište u opštini Tivat;
- prvi put upisali semestar studijske godine;
- nijesu gubili nijednu godinu tokom studija.

2. Pravo na stipendiju imaju i studenti koji su lica bez oba roditelja , lica sa invaliditetom i lica pripadnici RE populacije bez obzira na prosječnu ocjenu iz prethodne godine uz uslov:

- crnogorski državljani ili lica koja imaju status stranca sa stalnim nastanjenjem u Crnoj Gori;
- imaju prebivalište u opštini Tivat;
- prvi put upisali semestar studijske godine;
- nijesu gubili nijednu godinu tokom studija.

3. Pravo na stipendiju imaju učenici nosioci diplome "Luča" za I godinu studiranja u slučaju da odmah nakon završetka srednje škole upisuju studije uz uslov da su:

- crnogorski državljani ili lica koja imaju status stranaca sa stalnim nastanjenjem u Crnoj Gori;
- imaju prebivalište u opštini Tivat;
- prvi put upisali semestar studijske godine;

Istraživanje potreba mladih

U anketi koja je sprovedena za potrebe Lokalnog akcionog plana za mlade iz oblasti obrazovanja istaknuti su sljedeći prioriteti: otvaranje novih fakulteta, manje cijene školarina, otvaranje novih smjerova u srednjoj školi bolje studentsko i učeničko organizovanje, konstantno usavršavanje nastavničkog kadra, reforma školstva, razmjena studenata i studentske stipendije, veći broj sekcija u školama, organizovanje neformalno obrazovanje, organizovanje besplatnih škola stranih jezika, edukacija vršnjačkih edukatora, organizovanje praktične nastave, debata, seminara, radionica, opšta informisanost, odvojenost obrazovanja od politike kao i promocije Omladinskog kluba Tivat.

4. ZAPOŠLJAVANJE

Zapošljavanje je oblast koja je neophodna za normalan opstanak i funkcionisanje ljudi, spoj između pojedinca i posla, na osnovu kojeg on osigurava egzistenciju sebi kao pojedincu i svojoj porodici. Biti zaposlen znači osjećati se odgovornim, korisnim i osiguranim u široj društvenoj zajednici. Zato je ova oblast od posebne važnosti, naročito za mlade, koji stasavaju u ozbiljne odgovorne ljude, koji će biti nosioci porodice i važnih životnih pitanja, tokom svojih života. Iako se mladi ljudi u Tivtu suočavaju sa velikim brojem problema, većina stavlja nezaposlenost u sami vrh liste problema.

Ko se bavi zapošljavanjem u Tivtu.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore- Biro rada Tivat posreduje između poslodavaca i nezaposlenih i obavlja još niz aktivnosti koje se tiču zapošljavanja:

- Obavlja informativne razgovore za sva novoprijavljena lica sa evidencije Zavoda, a izvode ga stručno obučeni savjetnici za zapošljavanje. Na

informacionom razgovoru nezaposlena lica dobijaju informacije o svojim pravima i obavezama ,koje imaju dok se nalaze na evidenciji

- Organizuje informaciono-motivacione seminare (radionice), čiji su programi namjenjeni svim nezaposlenim licima, a imaju svrhu da informišu o svim značajnim obilježjima tržišta rada i zapošljavanja. Takođe imaju za cilji da motivišu nezaposlene da aktivno traže posao
- Intervjui i planovi zapošljavanja - Za svako nezaposleno lice savjetnici za zapošljavanje rade individualni plan zapošljavanja na osnovu strukturiranog intervjua.Plan zapošljavanja pomaže nezaposlenom licu da brže dođe do posla uz visokostručno i profesionalno usmjeravanje savjetnika
- Organizuju programe sticanja vještina, a na taj način povećavaju konkurentnost na tržištu rada nezaposlenima, putem informatičkog opismenjavanja i organizovanjem kurseva stranih jezika
- Vršu sezonsko zapošljavanje
- Finansiraju javne radove, a javni radovi su lokalni ili državni programi zapošljavanja koji su namjenjeni podsticanju otvaranja novih radnih mjesta i očuvanju ili razvoju radnih sposobnosti nezaposlenih lica. Organizuju se zbog izvođenja socijalno-obrazovnih, komunalnih, ekoloških i dr.programa u saradnji sa javnim institucijama, Opštinom i nevladinim sektorom)

Programi i mjere za zapošljavanje

Kad je riječ o zapošljavanju u opštini Tivat se ističe akcija zapošljavanja pripravnika i talentovanih lica. Prema podacima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za prvih šest mjeseci ove godine Zavod je finansirao je 53 pripravnika sa visokom školskom spremom. Opština Tivat je zajedno sa Zavodom za zapošljavanje finansirala u toku prvih 5 mjeseci 2017 godine 6 visokoškolaca. Ove aktivnosti će biti nastavljene i dalje kroz akciju zapošljavanja pripravnika i sticanje radne prakse za visokoškolce.

U Tivtu postoji i radi Omladinska zadruga koja je osnovana 1986. godine sa ciljem da za potrebe poslodavaca angažuje svoje zadrugare na obavljanju povremenih, privremenih i sličnih poslova , radi sticanja drugih ličnih potreba .

Članovi Omladinske zadruge su učenici, studenti i nezaposlena lica sa teritorije Crne Gore koji svoj angažman većinom nalaze u obavljanju poslova koji su kratkotrajni ili sezonskog karaktera.

Pored Biroa rada, u Tivtu postoji i Agencija za zapošljavanje (ZOPT, Centar za obrazovanje i trening).

Ova Agencija se bavi organizovanjem obrazovanja odraslih za realizaciju programa iz oblasti stručnog, informatičkog, jezičkog i umjetničkog obrazovanja kao i programom elementarnog funkcionalnog opismenjavanja odraslih. Osnovna djelatnost joj je posredovanje pri zapošljavanju odnosno uspostavljanju komunikacije između poslodavca i lica koje traži posao kao i realizacija projekata aktivne politike zapošljavanja. Agencija organizuje kurseve stranih jezika (engleski, ruski, španski, italijanski),obuke na računarima (osnovni i napredni kurs) i druge obuke za razna zanimanja.

Aktivna i neaktivna populacija mladih u Tivtu

Pod aktivnim stanovništvom smatraju se osobe koje obezbjeđuju ponudu rada, doprinose ili su raspoloživi da doprinose proizvodnji roba i usluga. U neaktivnoj populaciji najveće učešće imaju oni sa završenim srednjim stručnim obrazovanjem u trajanju od 4 godine, zatim oni sa završenom osnovnom školom i oni sa završenim srednjim stručnim obrazovanjem u trajanju od 3 godine.

Istraživanje potreba mladih

Osnovni razlozi neaktivnosti su studiranje, zatim briga o djeci, rad u domaćinstvu, zdravstveni razlozi. Interesantno je napomenuti da značajan broj neaktivne populacije kao osnovni razlog svoje neaktivnosti navodi to što su šanse za dobijanje posla male, da nemaju vezu za zaposlenje, dok neki žele da budu slobodni i da nemaju radnih obaveza.

Tivat, otvaranjem brojnih investicija stvara mogućnosti za zapošljavanje mladih ljudi i sve ih više motiviše da ostanu u njemu i daju svoj puni doprinos razvoju i prosperitetu. Obezbeđivanje ekonomske sigurnosti mladih ljudi je zbog toga neophodno, ako žele da postanu aktivni građani.

Na evidenciji Biroa rada Tivat 2017.god. nalazi se **264** nezaposlena lica, što je znatno manje nego 2012. godine kada je taj broj iznosio **797**.

Stopa nezaposlenosti:

TIVAT	264
	Muški pol 98
	Ženski pol 166
CRNA GORA	17.221
	Muški pol 7.503
	Ženski pol 9.718

Zapošljavanje mladih OSI:

TIVAT	49
	Muški pol 30
	Ženski pol 19
CRNA GORA	5.312
	Muški pol 2.827
	Ženski pol 2.485

OSI se mogu upošljavati i preko javnih radova.

Istraživanje potrebe mladih

Veliki broj mladih, koji su anketirani, su iskazali razočarenje načinom na koji se zapošljavaju. Po njima, kako izjavljuju, najvažnije karakteristike za zapošljavanje i problemi su: veliki broj fakultetski obrazovanih mladih ljudi za koje nema posla jer se njihovo zanimanje ne traži, neuzimanje u obzir stručnosti pojedinaca ispred svega ostalog, loše informisanje mladih o slobodnim radnim mjestima, nedovoljan rad Zavoda za zapošljavanje na upošljavanju mladih, manjak radnih mjesta....

Pored toga, mladi su kroz ankete prepoznali i probleme koji se javljaju kod većine mladih u vezi zapošljavanja, a to su: loša motivacija, prisutna lijenost, ograničen obrazovni profil mladih ljudi.

Takođe, mladi su iznijeli i neke činjenice koje smatraju da bi im pomogle prilikom zapošljavanja: dobra priprema za intervju, pokretanje sopstvenog biznisa, edukacija pri pisanju CV-a, neophodna edukacija i informisanje o ponudi i potražnji na tržištu rada, samoinicijativa...

* Podaci Zavoda za zapošljavanje Crne Gore-Područna jedinica Herceg Novi-Biro rada Tivat

Stanje dana 11.05.2017.godine.

5. ZDRAVLJE I PORODICA, BEZBJEDNOST

„Zdravlje je stanje potpunog tjelesnog (fizičkog), duševnog (psihičkog) i socijalnog blagostanja, a ne samo odsustvo bolesti i iznemoglosti“ (Ustav Svjetske zdravstvene organizacije, 1946). „Zdravlje nije puko nepostojanje bolesti, već stanje potpunog fizičkog, mentalnog, duhovnog i socijalnog blagostanja“ (Deklaracija Svjetske zdravstvene organizacije iz Alma Ate, 1974).

U Domu zdravlja u Tivtu postoje Savjetovalište za mlade, Savjetovalište za trudnice, i Savjetovalište za dijabetes. Opština Tivat, je u sklopu Sekretarijata za mlade, sport i socijalna pitanja otvorila i opštinsku Kancelariju za prevenciju bolesti zavisnosti. Po preporuci Nacionalnog savjeta Crne Gore i u skladu sa Zakonom o drogama donešenim 03. 06. 2011.god. kojim su definisane smjernice i način rada Kancelarije. Po planu i programu koji se usvaja na Skupštini Opštine svake godine Kancelarija ostvaruje rezultate na polju prevencije kao svoje primarne oblasti djelovanja. U okviru Kancelarije sprovode se razne kampanje, seminari, radionice i istraživanja, uz učešće spoljnih saradnika broj mladih koji se uključuju u rad se iz dana u dan povećava. Kao problem mladih ljudi u Tivtu u oblasti zdravlja jeste i nizak nivo svijesti mladih ljudi o zdravim stilovima života. Veliki dio svog slobodnog vremena mladi provode u kafićima, igraonicama, kladionicama. Na tim mjestima ostaju do kasnih noćnih sati, a nerijetko su i pod dejstvom alkohola i kao takvi se pojavljuju kao učesnici u saobraćaju i na taj način ugrožavaju svoj život i život drugih ljudi. Nerijetko se dešavaju i trke automobilima gdje mladi ne razmišljaju o posljedicama, nego je

samo važno biti, „viđen u društvu”. Iz pomenutih razloga, kako bi bili prihvaćeni u društvu, mladi ljudi počinju koristiti psihoaktivne supstance.

Na pitanje kakva je porodica u Crnoj Gori, danas se daju prilično oprečni odgovori, među kojima su dominantna dva:

1.

„Uprkos započetom procesu tranzicije i demokratizacije, Crna Gora je još uvijek zadržala patrijarhalni poredak u svim sferama života, pa i u porodičnom životu; u većini slučajeva u patrijarhalnoj crnogorskoj porodici dominira muškarac partner, otac, koji ima jaku partnersku i roditeljsku moć, gdje su u podređenom položaju i djeca i žena-partnerka-majka (kojoj je istovremeno nametnuta isključiva odgovornost za stabilnost i održanje porodičnog života i vaspitavanje djece).

2.

„Porodica više nije kao nekada. Promijenila se njena priroda ali i identitet. Radikalnoj transformaciji ove značajne mikro strukture doprinio je promijenjeni položaj žene u savremenoj civilizaciji: to važi i za crnogorsku porodicu koja napušta patrijarhalna i tradicionalna svojstva i postaje dio svjetske promjene” (prof.dr RatkoBožović).

Ova dva mišljenja koja se odnose na položaj muškarca i žene u porodici mogu se prenijeti i na Tivat. Problem koji se odnosi na zasnivanje porodice jeste i taj što su mladi ljudi uplašeni činjenicom da još o nekome treba da vode računa, pogotovo ako su nezaposleni. Mladi ljudi se plaše roditeljstva i obaveza koje ono povlači sa sobom: kako će se snaći u ulozi roditelja, da li mogu sve obezbijediti djeci i na koji način ih vaspitavati i voditi brigu o njima.

Malo vremena za zajedničke porodične aktivnosti koje odražavaju porodično zajedništvo, privrženost, bliskost, uzajamnu podršku i lojalnost doprinosi gubitku porodične kohezije, povezanosti i identiteta.

Bezbjednost

Posljednjih godina zabilježen je porast vršnjačkog nasilja, kriminala kod maloljetnika, stope smrtnosti u saobraćaju kod mladih ljudi. Saobraćajne nezgode spadaju u sam vrh uzroka smrti među mladima kako u zemljama članicama OECD (Organizacija za ekonomsku kooperaciju i razvoj), tako i u Crnoj Gori. Problem bezbjednosti u Tivtu, posebno je naglašen vikendom kada većina mladih izlazi u provod, obično u večernjim satima.

Organi policije i Opštinski sud u Kotoru imaju nadležnosti u suzbijanju kriminaliteta i nasilja kod mladih, dok ostale organizacije civilnog društva (NVO) mogu da utiču na rješavanje ovih problema preventivno, u direktnom radu sa mladima i u saradnji sa ovim institucijama.

Istraživanje potreba mladih

Istraživanjem potreba mladih došli smo do podatka da mladi pomoć doktora traže samo kada je to neophodno, a teže i tada, pošto je zdravstveni sistem regulisan po principu izabranog doktora, da nemaju povjerenja u zdravstvo i da se preventivno ne kontrolišu. Ukazali su da su glavni problem i u Tivtu : bolesti zavisnosti, polne bolesti, bolesti poremećaja metabolizma, broj mladih ljudi koji voze u alkoholisanom stanju i nerijetko su povrijeđeni u saobraćajnim nezgodama. Izjavili su da ne koriste usluge savjetovališta za mlade kako zbog nepovjerenja, tako i zbog sramote i stida, i da su nedovoljno upoznati sa radom savjetovališta. U Tivtu je u porastu i broj žrtava nasilja. Što se tiče porodice mladi su se izjasnili da kasno stupaju u brak iz razloga ekonomske zavisnosti od porodice. Usljed nezaposlenosti i nemogućnosti odvojenog života veliki broj mladih ljudi kasnije zasniva porodicu.

6. UČEŠĆE MLADIH

Pod učešćem mladih u društvu se podrazumijeva širok spektar djelovanja mladih u svim sferama života u cilju razvoja kako same individue, tako i cjelokupnog društva. Mladi (između 15 i 29 godina) čine 20,92% od ukupnog broja stanovnika Tivta (MONSTAT–Zavod za statistiku ,Popis 20011, Podgorica).

Dakle, mladi bi, s razmjerno svojoj brojnosti trebalo da predstavljaju ako ne najznačajniju, onda jednu od osnovnih poluga u kreiranju ukupne društvene realnosti. Pred mladim ljudima, koji pokušavaju da dovedu do nekih promjena u društvu stoji mnogo prepreka. Tu su i predrasude starijih koji mlade smatraju manje odgovornim, nezainteresovanim ili nedovoljno iskusnim. Ova činjenica se slaže sa predrasudama koje mladi imaju prema starijima. Mladi vjeruju da stariji nemaju razumijevanja za njihove potrebe i da ne shvataju ozbiljno njihove probleme ,kao i da ne uvažavaju njihovo mišljenje, te zbog toga stiču negativne stavove prema aktivnom učešću u društvu i izgradnji tog društva.

Lokalna samouprava obuhvata pravo građana sa područja određene opštine i organa lokalne samouprave, da u granicama utvrđenim zakonom, uređuju i upravljaju određenim javnim i drugim poslovima na osnovu sopstvene odgovornosti. Opštine su obavezne da stvaraju uslove, podstiču i pomažu učešće stanovništva u ostvarivanju lokalne samouprave putem različitih oblika učešća u izjašnjavanju i

odlučivanju o poslovima od zajedničkog interesa u cilju zadovoljavanja kulturnih, sportskih, obrazovnih, zdravstvenih, informativnih potreba, potreba iz oblasti zapošljavanja i drugih.

Na lokalnom nivou mogu, posredstvom nevladinih organizacija i angažmana u njima, da uzmu učešće u kreiranju i realizaciji inovativnih projekata i aktivnosti, u saradnji sa organima lokalne samouprave i uz njihovu finansijsku podršku.

Opština Tivat je jedna od 8 opština u Crnoj Gori koja je u Poslovnik Skupštine uvela „institut prazne stolice” za predstavnike NVO.

Mladi se mogu uključiti kroz političke partije. Broj mladih u političkim partijama kreće se od pedeset do dvjesta, u zavisnosti od partije do partije. Biračko pravo se ostvaruje sa navršenih osamnaest godina. Mladi učešće u političkim partijama sprovode preko smjernica i odluka organa, uključuju se preko programa na osnovu kojih se nude perspektive mladim ljudima.

Opština Tivat je prva u Crnoj Gori koja je primjenila institucionalne mehanizme i napravila Odluku o sprovođenju omladinske politike na lokalnom nivou, a koju je SO Tivat usvojila u martu 2017 godine. („Sl.list Crne Gore-opštinski propisi” br.012/17 od 27.03.2017.godine).

Omladinski klub Tivat je nastao kao rezultat dugogodišnjih aktivnosti opštinske Kancelarije za prevenciju bolesti zavisnosti i pitanja mladih koja je na inicijativu neformalne grupe mladih “Kreativne pečurke” iz Tivta pokrenula aktivnosti u pravcu otvaranja prvog omladinskog kluba u našem gradu.

Naime, aktivnostima je prethodilo i kreiranje Lokalnog plana akcije za mlade (LPAM) koji je rezultat prepoznatih potreba mladi ljudi. Omladinski klub kao polazna osnova za sve sadašnje i buduće inicijative mladih je otvoren simbolično 12-og avgusta 2014. godine kada se obilježava Svjetski dan mladih. Pripreme aktivnosti za otvaranje Omladinskog kluba kao i slobodne i programske aktivnosti koje se odvijaju u klubu su podržali FAKT-Fondacija za aktivno građanstvo i Opština Tivat u partnerstvu sa NVO Kreativni centar Tivat.

Omladinski klub predstavlja mjesto okupljanja mladih koji su spremni da svojim aktivnostima unaprijeđuju zajednicu u kojoj žive, osmišljavajući aktivnosti koje će upotpuniti njihovo slobodno vrijeme. Omladinski klub obezbjeđuje mladima mogućnost za aktivno učešće na svim poljima od kulture, formalnog i neformalnog obrazovanja do informisanja i savjetovanja mladih, pokrivajući sve one teme koje su ključne za pravilan razvoj u adolescenciji od zdravih stilova života, bezbjednosti mladih, ljudskih prava i zapošljavanja.

Omladinski klub u svom programu nudi programske aktivnosti koje podrazumijevaju obrazovno-kreativne radionice na teme poput "Zdravi stilovi života", "Prevenција vršnjačkog nasilja" i "Stvarajmo umjetnost!" do slobodnih aktivnosti kao što su muzički termini, filmskop, stoni tenis, društvene igre itd. Prostor Omladinskog kluba koristi se i kao prostor za različite inicijative mladih, u klubu je egzistirao i debatan klub SMŠ "Mladost". Mladi se u prostoru omladinskog kluba pripremaju za razna takmičenja, pomažu u učenju jedni drugima itd..

Omladinski klub Tivat pored pomenutih aktivnosti, povezujući se sa partnerima iz zajednice ostvaruje nove aktivnosti koje su odgovor na zajedničke potrebe, kao što su oslikavanje murala na javnim površinama, događaji na otvorenom koji promovišu kreativnost, ljepotu življenja, ekološke vrijednosti, solidarnost, toleranciju, ljudska prava itd.

Istraživanje potreba mladih

Istraživanjem potreba mladih, došli smo do podatka da se mladi najčešće uključuju u društvo preko nevladinih organizacija, sportskih klubova, političkih partija, debatanh klubova, omladinskog kluba i drugih organizacija (u okviru škola). Mladi u Tivtu su kao glavni problem neučestvovanja u društvu izrazili: letargičnost, mišljenje da su nemoćni u odlučivanju, izbjegavanje političkog angažovanja, nezainteresovanost za aktivno učešće u donošenju promjena u životu društva. Nedovoljno sadržaja i mogućnost i za korisnim provođenjem slobodnog vremena izaziva kod mladih opštu apatiju ili odlazak u veće gradove. Mladi također smatraju da nisu dovoljno informisani. Izražena su i devijantna ponašanja mladih (konzumiranje droge i alkohola, netolerancija i diskriminacija manjinskih grupa, itd.). Mladima je potrebno unapređenje u razvoju vannastavnih aktivnosti, organizovanje raznih radionica, (povećanje broj radionica određene teme-narkomanija, HIV/AIDS, građansko obrazovanje, zdravi stilovi života,...) koje će podržati i razviti programe neformalnog obrazovanja, kreirati i razviti programe obuke, obezbjediti uslove za realizacije programa. Da bi uspješno djelovali, neophodno je da dostignu određena znanja i vještine, ali i stavove i vrijednosti. Najkraći put do ovih znanja, vještina i stavova je neformalno obrazovanje, koje ne radi samo na intelektualnim sposobnostima pojedinca, već utiče na cijelu ličnost, pripremajući i podstičući ljude na društveno djelovanje.

7. KULTURA

Kultura se odnosi na cjelokupno društveno nasljeđe neke grupe ljudi, to jest mišljenja, osjećanja i djelovanja neke grupe, zajednice ili društva, kao i na izraze tih obrazaca u materijalnim objektima. Riječ kultura potiče od latinske riječi colere, što je značilo: nastanjivati, uzgajati, štititi, poštovati. Za kulturu postoje i druge definicije koje odražavaju razne teorije za razumijevanje i kriterijume za vrednovanje ljudske djelatnosti. Ljudi pomoću kulture u istom društvu dijele zajedničko ponašanje i način razmišljanja.

Ljudi se izražavaju i predstavljaju, na sebi svojstvene načine, u širem okruženju, i na taj način stvaraju određenu kulturnu sadržinu. Kultura mladih je, opet na sebi svojstven način specifična u odnosu na kulturu odraslih. Nesporna je činjenica da opština Tivat ima izuzetan kulturni potencijal, kulturnu istoriju, baštinu i tradiciju.

Nosilac kulturne djelatnosti u Tivtu je svakako JU Centar za kulturu – Tivat, kao i Muzej i Galerija ljetnjikovac Buća i Narodna biblioteka. Od značajnijih kulturnih manifestacija na području tivatske opštine svakako treba spomenuti:

1. Maskembali i karnevali, tradicionalne svečanosti na primorju koji se održavaju u periodu od januara do marta.

2. "Bokeljsko Veče", tradicionalna manifestacija koja se održava u drugoj polovini februara u organizaciji podružnice Bokeljske mornarice iz Tivta.

3. Festival Mediteranskog teatra "Purgatorije" u organizaciji Centra za kulturu Tivat (izložbe, pozorišne predstave, filmske projekcije, koncerti). Održavaju se u periodu od juna do septembra.

4. Tivatske ljetnje fešte u organizaciji Turističke organizacije Tivat su tradicionalne zabave koje se organizuju u ljetnjem periodu od juna do septembra, na plažama i drugim javnim površinama gdje se prezentuju lokalni običaji uz ribu i vino.

5. Lastovske fešte održavaju se u avgustu, u Gornjoj Lastvi (kulturno umjetnički program, večeri u mlinu, izložbe) sa ciljem očuvanja kulturnog nasleđa.

6. Boćarska olimpijada je sportska manifestacija koja se održava u ljetnjem periodu, u julu i avgustu.

7. Novembarski dani kulture (povodom dana Opštine) i redovni program Centra za kulturu Tivat u toku zimskog perioda (pozorišne predstave, koncerti, izložbe...)

8. Žučenica Fest u organizaciji žena Tivta i Radio Tivta. Održava se u maju i junu.

9. Osmomartovska proslava žena, u organizaciji žena Tivta.

Istraživanje potreba mladih

Probleme iz oblasti kulture u Tivtu, koje su mladi prepoznali na osnovu anketa su: nepostojanje bioskopa, nepostojanje Omladinskog kulturnog centra, loša informisanost o kulturnim dešavanjima, loša promocija domaćih talenata, kulturna ponuda neadekvatna mladima, nepromovisanje hobija, problem nezainteresovanosti mladih, malo novih manifestacija, loša ponuda knjiga, nedovoljno razvijena ekološka kultura kod mladih.

8. LJUDSKA PRAVA

„Svi ljudi rođeni su slobodni, sa jednakim dostojanstvom i pravima“ tako počinje član 1 opšte povelje o ljudskim pravima.

Postoje četiri vrste ljudskih prava.

Prvu grupu čine tzv. lična prava. U ova prava spadaju ona prava koja bi trebalo da brinu o tome da čovjek kao takav bude zaštićen i da njegovo ljudsko dostojanstvo ostane netaknuto. Primjer za to je pravo na život, što je osnova za sva ostala prava, i pravo na slobodan razvoj ličnosti.

Pored ličnih prava, drugu grupu čine politička i civilna, odnosno građanska prava. Ona bi svakom čovjeku trebalo da garantuju nesmetano učešće u političkom životu u okviru njegove zajednice, bez straha da će zbog toga biti neopravdano kažnjen.

Na primer, sloboda mišljenja i sloboda štampe...

Socijalna i ekonomska prava čine sljedeću grupu. Ova prava, prije svega treba da osiguraju da svaki čovjek bude opskrbljen najmanje osnovnim stvarima da bi, u najmanju ruku, mogao preživjeti. Međutim, ovim pravima pripada i pravo svakog čovjeka na obrazovanje. Takozvana prava treće generacije tek se od nedavno ubrajaju u ljudska prava.

Pored prava na razvoj, koja bi trebalo da doprinesu smanjenju jaza koji vlada između bijede i bogatstva širom svijeta, upravo u treće generacije ubrajaju se, prije svega, prava na zaštitu životne sredine. Ova prava imaju za zadatak garanciju da prirodni životni prostori čovjeka neće biti previše oštećeni ili čak potpuno uništeni.

Kada govorimo o ljudskim pravima, onda treba razmotriti i razliku između tzv. osnovnih i ljudskih prava. Osnovna prava su prava koja svaka država garantuje svojim građanima i prava koja su sadržana u Ustavima pojedinih država. Po osnovu njih građanin se može obratiti sudu. Ljudska prava su u izvjesnoj mjeri osnovna ideja koja leži iza osnovnih prava. .

Ljudska prava su univerzalna, neotuđiva i nedjeljiva, međuzavisna i povezana.

Osnovne vrijednosti ljudskih prava su ljudsko dostojanstvo i jednakost, a iz njih proističu sloboda, poštovanje drugih, nediskriminacija, tolerancija, pravda, odgovornost.

Nosioci obaveza i odgovornosti poštovanja, promocije i zaštite ljudskih prava kako na državnom tako i na lokalnom nivou jesu parlament, pravosudni sistem u cjelini (sudovi, organi tužilaštva i advokatura) i organi izvršne vlasti.

Zaštitnici ljudskih prava u Crnoj Gori su: institucija Ombudsmana tj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, zatim institucije obrazovanja, nezavisne regulatorne agencije, mediji, kao i različite vjerske institucije.

Što se tiče nevladinih organizacija na lokalnom nivou ne postoji nijedna koja se bavi isključivo zaštitom ljudskih prava. Svaka od Organizacija bavi se zaštitom ljudskih prava određene ciljne grupe kao što su: mladi, starije osobe, osobe sa invaliditetom, RE populacija.. Opština Tivat je izabrana za primjer dobre prakse iz Crne Gore za projekat „RE asistent i medijator u nastavi“, čiji je cilj unapređenje uslova za edukaciju romske i egipatske djece, uz angažovanje romskih i egipćanskih asistenata i medijatora u nastavi i poboljšanje pristupa obrazovanju romske i egipćanske djece u opštini Tivat.

Projekat “Unapređivanje ljudskih prava i zaštita manjina u jugoistočnoj Evropi” Savjeta Evrope i Evropske unije ima za cilj unapređenje pitanja sa kojima se pripadnici nacionalnih manjina suočavaju u svakodnevnom životu na lokalnom nivou. Takođe, projekat se odnosi i na poboljšanje pristupa pravima manjina na raznim nivoima vlasti, u skladu sa standardima Savjeta Evrope u ovoj oblasti, a prije svega u skladu sa Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina i Evropskom poveljom o regionalnim i manjinskim jezicima.

Projekat obuhvata sistem grantova koji se daju kao podrška izabranim opštinama i gradovima da razrade projektne ideje radi otklanjanja prepreka koje stoje na putu ostvarivanja prava manjina u svojim lokalnim zajednicama.

U ovom projektu pored predstavnika Savjeta Evrope i uključeno je 36 opština i gradova iz sedam zemalja regiona (Crna Gora, Srbija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, BJR Makedonija, Albanija i Kosovo).

Opština Tivat je bila jedna od 35 lokalnih uprava iz sedam zemalja Jugoistočne Evrope koje su u 2015. i 2016. godini učestvovala u gore navedenom projektu, kroz

implementaciju manjih projekata. Opština Tivat je realizovala projekat „RE asistent i medijator u nastavi“ kojim je pružila podršku pripadnicima ove manjinske populacije u osnovnoškolskom obrazovanju, kroz angažovanje asistenata i medijatora u nastavi. Implementacija ovog projekta ocijenjena je kao izuzetno uspješna, što dokazuje činjenica da je proglašena za primjer dobre prakse.

Istraživanje potreba mladih

Na sprovedenom istraživanju mladih ljudi u Tivtu su izjavili da su vrlo malo informisani o ljudskim pravima i institucijama koje se bave ljudskim pravima, sankcijama koje su propisane za prekršioce ljudskih prava, neki su naveli da treba uspostaviti institucionalne mehanizme za zaštitu ljudskih prava, da su potrebne edukacije o ljudskim pravima, da se sankcioniše kršenje ljudskih prava.

Iz svega navedenog možemo zaključiti da mladi vrlo malo znaju o zakonskim dokumentima i o tome koja prava imaju i kako i na koji način da ih ostvaruju i kome da se obrate prilikom kršenja nekog njihovog prava.

9. INFORMISANOST I MOBILNOST, SLOBODNO VRIJEME

Informisanje je često od ključnog značaja za participaciju, a pravo mladih na pristup informacijama o temama koje ih se tiču sve više stiče priznanje u zvaničnim evropskim i međunarodnim dokumentima, a ne samo u kontekstu lokalnog i regionalnog života.

Da bi učestvovali u aktivnostima i životu svoje zajednice da bi imali koristi od službi i pogodnosti njima namijenjenih, mladi moraju da znaju o njima.

Učestvovanje u aktivnostima i projektima koji ih interesuju i koje sami organizuju često predstavlja korak u procesu kojim se podstiče njihov dublji angažman u zajednici, uključujući i njen politički život.

Lokalne i regionalne vlasti stoga treba da podrže i unaprijede postojeće informativne centre i savjetovališta za mlade kako bi obezbjedili da te ustanove pružaju kvalitet usluga koji će zadovoljiti potrebe koje izražavaju mladi. Tamo gdje takvi centri ne postoje, lokalne i regionalne vlasti i drugi relevantni subjekti treba da podstiču i pomažu stvaranje odgovarajućih informativnih službi za mlade, između ostalog, kroz postojeće strukture kao što su škole, omladinski servisi i biblioteke.

Potrebno je preduzeti posebne mjere kako bi se zadovoljile informativne potrebe kategorija mladih koji imaju poteškoća sa dostupnošću informacija-jezičke barijere, nedostupnost interneta itd. („Evropska povelja o učešću mladih u lokalnom i regionalnom životu).

Mladima je potrebno da budu kvalitetno informisani o svojim pravima i mogućnostima, kao i o programima i uslugama koje im se nude. Tu se, prije svega misli na nastavne i vannastavne aktivnosti, posebne i dopunske vidove obrazovanja, neformalno obrazovanje, učešće u pojedinim projektima, stipendiranje, zapošljavanje i napredovanje u karijeri, socijalno, zdravstveno i dopunsko osiguranje, pravnu zaštitu, stanovanje, volonterski rad, sportske i kulturne aktivnosti, mobilnost, omladinski turizam itd.

Mobilnost je pokretljivost, odnosno mogućnost izbora pojedinca, grupa ili socijalnih slojeva u smislu mjesta boravka, izbora profesije ili dostupnosti resursa. Mobilnost obezbjeđuje otvorenost u komunikaciji sa drugim društvima i kulturama, što uključuje poznavanje, tolerisanje i poštovanje međusobnih različitosti. Pojam mobilnosti mladih podrazumijeva obrazovnu, kulturnu i turističku pokretljivost, kao i međunarodnu saradnju i razmjenu.

Obrazovna mobilnost podrazumijeva kretanje studenata i predavača iz jedne institucije u drugu, često izvan granica sopstvene zemlje, kako bi se steklo neophodno dato obrazovanje ili praksa. Mladi iz Tivta najčešće odlaze u Podgoricu, Srbiju i Bosnu i Hercegovinu da studiraju, i tačan broj studenata koji odlaze se ne zna, niti broj mladih koji, nakon završetka studija ostaju da žive i rade u mjestima studiranja i van njih.

Kulturna mobilnost je kod nas izrazito nepovoljna i kulturni sadržaji su uglavnom privilegija mladih i urbanih sredina.

Mladi, koji žive u seoskim područjima, nemaju priliku da vide mnoge kulturne manifestacije. Istovremeno, usljed nepovoljne materijalne situacije, ovi mladi nisu u prilici da otputuju do gradova u kojima ima kulturnih dešavanja.

Turistička mobilnost mladih u zemlji, i pored strateškog opredjeljenja Crne Gore da turizam postane osnovna privredna grana razvoja, nije na zavidnom nivou. Omladinski smještajni kapaciteti (hosteli, odmarališta, kampovi) iako postoje, nijesu dovoljno promovisani, niti postoji plan njihovog korišćenja. U toku ljetnje sezone, kada su uslovi za organizovanje kampova najbolji, mjesto u postojećim kampovima je nemoguće naći. Izostaje promovisanje omladinskih hostela i učeničkih i studentskih domova za potrebe mladih.

Istraživanje potreba mladih

U anketi koja je sprovedena za potrebe opštinske Strategije za mlade 2017-2021 iz oblasti informisanost i mobilnost mladi su naveli da se najviše informišu putem interneta-facebook-a, preko nevladinih organizacija, TV emisija, bilborda, flajera i novina. Što se tiče sugestija mladih vezanih za načine njihovog informisanja, većina mladih smatra da treba da imaju besplatan internet radi boljeg informisanja, sajt za mlade, da je jedan od dobrih načina informisanja-informisanje u školama, da je potrebno da se pokrene omladinski časopis i osmisli više emisija za mlade na lokalnom radiju, koje će da uređuju sami mladi.

Slobodno vrijeme

U suštini je teško odrediti šta je slobodno vrijeme. Neki teoretičari se slažu oko toga da je to vremenski interval koji je oslobođen svake obaveze, a u kojem osoba pokušava da razvije svoje sposobnosti, dok drugi smatraju da je to jednostavno vrijeme oslobođeno od organizovanog rada, tako da se na kraju može slobodno definisati da je slobodno vrijeme skup aktivnosti kojima se pojedinac po svojoj volji može potpuno predati, bilo da se odmara ili zabavlja, bilo da povećava

obavještenost ili da se dobrovoljno društveno angažuje ili da stvaruje svoju stvaralačku sposobnost nakon što se oslobodi svojih profesionalnih, porodičnih i društvenih obaveza.

Iako se danas slobodno vrijeme smatra jednom modernom i aktuelnom društvenom pojavom postoje brojni propusti na tom području kod savremenog čovjeka. Tako se kod mladih nameće problem organizacije slobodnog vremena. Činjenica je da mladi vrlo često ne nalaze prave načine kako provesti svoje slobodno vrijeme. Zbog toga brojni sociolozi smatraju da mlade ljude treba usmjeravati od samog djetinjstva, učiti i naročito navikavati na sadržajno provođenje slobodnog vremena. Imajući u vidu trenutno stanje i to da roditelji imaju sve manje vremena da se posvete organizaciji slobodnog vremena svoje djece zbog radnog vremena i obaveza u kući, mladi ljudi su prepušteni sami sebi.

Najvažnije je da se mladima pruži prilika da svoje slobodno vrijeme, koje njima ostaje na raspolaganju nakon svih obaveza u porodici i školi, univerzitetu itd. popunjavaju onim slobodnim aktivnostima koje će im pružiti najviše mogućnosti da se do maksimuma angažuju i uključe svoje snage i sposobnosti, a ujedno da to bude zdravo. Problem u tome što sve veći broj mladih provodi svoje vrijeme ispred televizora i računara, a kada su napolju onda je to obično u nekom od kafića gdje se služi alkohol i nerijetko su u mogućnosti da probaju i psihoaktivne supstance. Uzrok ovog problema leži u činjenici da su mladi malo zainteresovani za aktivno bavljenje sportom, ili za sportsko rekreativne aktivnosti. Rješavanje problema slobodnog vremena kroz strukturane kreativne, interaktivne i obrazovne aktivnosti bilo bi značajno iz razloga što bi mladi imali mogućnosti da se edukuju i da saznaju više o značaju bavljenja fizičkim aktivnostima.

Istraživanje potreba mladih

Na osnovu istraživanja potreba mladih u našoj opštini, došli smo do saznanja da mladi najviše slobodnog vremena provode čitajući knjige, gledajući televiziju, u kafićima, kući, kladionicama, na internetu, dok jedan broj ispitaika svoje slobodno vrijeme provodi u sportskim klubovima i kulturno-umjetničkim društvima. Mladi su kao problem naveli da treba i ulagati u infrastrukturu igrališta, bazena, kuglane, bioskopa, omladinskog kluba gdje bi veći dio njih provodilo svoje slobodno vrijeme.

10. SPORT

U opštini Tivat organizovano rade:

- 47 amaterskih sportskih klubova ,
- 2 školska sportska društva
- 3 kluba su ženska
- 10 boćarskih klubova i Boćarski savez Tivat.

Osnovni vid finansiranja sporta je kroz Budžet Opštine. Odlukom Predsjednice, a na predlog Savjeta za sport za 2017 godinu predviđeno je 372.000€ dok je za rezervu 7% odnosno 28.000€. Sredstva iz rezerve su predviđena za finansiranje tradicionalnih sportskih manifestacije, nagrađivanje uspješnih sportista i klubova i za druge nepredviđene troškove.

Sportski objekti:

JU Sportska dvorana "Župa" je objekat veličine 3.200m² sa velikom salom za sve male sportove sa 1.000 sjedećih mjesta i oko 600m² terena pokrivenog parketom. Ostali sadržaji su: mala sala, kuglana sa 4 staze i više pratećih prostorija.

Opština Tivat raspolaže sa dva fudbalska stadiona "Arsenal" (pomoćni –društveni) i "Sloga "Radovići. Otvorenih poligona ima devet, teniskih terena ima 7 od kojih je većina zapuštena, škole posjeduju 4 sportske hale dok boćališta ima najviše 15. Basket terena ima 5 ali nijesu svi uređeni.

Istraživanje potreba mladih

U anketi koja je sprovedena za potrebe opštinske Strategije za mlade upravo je ova oblast bila ona na koju se odnosila većina odgovora, kako primjedbe tako i sugestije, što ide u prilog želji cijele zajednice da imamo zdravu omladinu. Što se primjedbi tiče one su na neuređenosti igrališta, terena, nepostojanju vaterpolo bazena i trim staze.

Većina mladih smatra da treba da imaju besplatne ili povoljnije cijene članarina za sportska društva i organizacije, i da se školama refundiraju troškovi oko organizovanja školskih olimpijada.

11. MONITORING I EVALUACIJA

Monitoring je praćenje realizacije aktivnosti koje se sprovode u okviru opštinske Strategije za mlade, pod monitoringom se podrazumjeva praćenje koje se sprovodi u toku realizacije određenih aktivnosti iz Strategije, u pogledu kvaliteta i kvantiteta tih aktivnosti. Na osnovu tih praćenja konstatovaće se uspješnost određenih aktivnosti, potvrdiće se nosioci aktivnosti, period implementacije i indikatori. Nakon monitoringa radi se evaluacija aktivnosti.

Evaluacija je procjenjivanje neke vrijednosti ili pojave po nekom utvrđenom kriterijumu ili standardu. To je procjena unaprijed projektovanih i planiranih aktivnosti nekih pojedinaca, grupa ili institucija i njihovih rezultata. Evaluacija nije samo završna procjena nekog projekta ili programa, već može biti procjena u svim fazama planiranja i aktivnosti.

Monitoring i evaluacija opštinske Strategije za mlade ima tri osnovna cilja:

- Procjena uspješnosti ostvarenja ciljeva Strategije,
- Praćenje efikasnosti sprovođenja definisanih aktivnosti u Strategiji,
- Omogućavanje učešća mladih, civilnog društva i posebno ugroženih grupa u realizaciji, monitoringu i evaulaciji uspješnosti Strategije.

Kako bi se naprijed pomenuti ciljevi ostvarili neophodno je izgraditi jake kapacitete na lokalnom nivou, preko kojih će se obezbjediti uspješna realizacija Strategije, njeno praćenje i procjena. Praćenje sprovođenja i kreiranje preporuka za unapređivanje Strategije trebalo bi da bude u nadležnosti opštinskog Savjeta za mlade.

Pri izboru članova Savjeta za mlade morali bi se uzeti u obzir različiti kapaciteti, neophodni za efikasan rad kao što je Zakonom o mladima i predviđeno: poznavanje relevantnih dokumenata koji se odnose na mlade u Crnoj Gori, regionu i EU (deklaracije, zakoni, NPAM u CG i omladinske politike u regionu i šire.), iskustvo u radu sa mladima i u oblastima od značaja za mlade (definisan u okviru Strategije), osjećaj vlasništva u odnosu na Strategiju , iskustvo u monitoringu i evaluaciji državnih strategija i zakona i korišćenju prikupljenih podataka(izveštavanju o tome), relevantno znanje i iskustvo u oblasti monitoringa i evaluacije, praćenja indikatora,

istraživačkih metoda i čuvanja i analize podataka, poznavanje rada državne i lokalne uprave i poznavanje i iskustvo rada u civilnom društvu, posebno ranjivim grupama.

Pri selekciji članova takođe veoma je bitno obezbijediti zastupljenost mladih, žena i posebno ranjivih kategorija (OSI/OSH, RAE, izbjeglica, predstavnika nacionalnih manjina).

U procesu praćenja i procjene realizacije Strategije formiraće se Savjet za mlade koje će biti zadužene za praćenje i procjenu same Strategije.